

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2. till "Beslut om bildande
av Dyngstombergets naturreser-
vat".

SKÖTSELPLAN

Datum
2007-10-29

Beteckning
511-11130-2000

1(9)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET DYNGSTOMBERGET I BJURHOLMS KOMMUN

Foto: Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med Dyngstombergets naturreservat är att bevara de värdefulla naturmiljöerna med boreal barrnaturskog, som till stora delar är brandpräglad, i gynnsamt tillstånd. Naturliga processer och vattenståndsfuktuationer ska få fortgå ostört. Naturskogsstrukturer som skiktning, gamla grova träd och död ved ska förekomma i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

Natura 2000

Området ingår i Natura 2000, den europeiska unionens nätverk av skyddade områden. De habitat (livsmiljöer) som enligt EU:s habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43 EEG) förekommer inom reservatet är *västlig taiga* (9010), *dystrofa sjöar och småvatten* (3160), *öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn* (7140), *skogbevuxen myr* (91D0). Följande arter som finns upptagna i habitatdirektivet samt i Fågeldirektivets (Rådets direktiv 79/409/EEG) annex 1) har noterats inom reservatet: järpe (*Bonasa bonasia*), orre (*Tetrao tetrix tetrix*), tjäder (*Tetrao urogallus*) och tretåig hackspett (*Picoides tridactylus*).

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Dyngstomberget
Nummer	2402168
Reg-DOS id	2013380
Natura 2000	SE0810497, Dyngstomberget
Kommun	Bjurholm
Län	AC
Lägesbeskrivning	Ca 5 km SV Örträsk, ekokarta 21J 2b mittkoordinat: 7113700, 1658400 (RT90, 2,5 gonV)
Naturgeografisk region	30 a, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Gräns	Se beslutscharta
Ägarkategori	Staten genom naturvårdsfonden
Fastigheter	Malmby 1:8
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	163 ha
Skyddad areal produktiv skog	141 ha

2.2 Naturtyper

Naturtypsindelning¹

	Areal (ha)
Tallskog	72,8
Granskog	64,0
	4,1
Våtmarker	5,9
	2,2
	0,7

	- gran-björkkärr av fattig vitmosstyp (3.2.1.3)	2,5
Sötvatten	- sötvatten av gul näckrostyp (6.2.1.1)	10,4

¹Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*. (se bilaga 1)

Naturtypsindelning ²		Areal (ha) ³
Skog	Västlig taiga(9010)	123,7
	Övrig skogsmark (9900)	18,3
Våtmark	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och inter- mediära kärr och gungflyn (7140)	2,3
	Skogsklädd myr (91D0)	7,9
	Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	1,0
Sötvatten	Övrigt sötvatten (3900)	9,4

² Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, *rådets direktiv 92/43 EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter* (se bilaga 2).

2.3 Beskrivning av reservatet

Reservatet omfattar Dyngstomberget, Blåbärsberget och Trollberget, tre tydligt markerade skogsberg med mellanliggande sänkor beläget ca 5 km sydväst om Örträsk. Det ingår flera branter och lodväggar, särskilt på Trollbergets och Blåbärsbergets sydvästsidor medan övriga sluttningar är något flackare. Delar av bergen kan beskrivas som småkuperade, med mindre åsar och kullar. Det finns ett genomgående inslag av stora block framförallt i den östra delen. I öster gränsar reservatet mot Kroksjön och i väster utgör Örträskvägen gräns. I botten på sänkorna löper våtmarksstråk och nedanför Trollbergets sydvästbrant ligger den myromslutna Trolltjärnen. Höjden över havet är 230-330 meter.

Berggrunden består av porfyrisk granit av Revsundstyp med fragment och inneslutningar av metagråvacka från den Svekokarelska bergskedjebildningen. Sett från ett länsperspektiv ligger reservatet inom det sydöstligaste området där dessa bergarter börjar uppträda. Jordarten består av morän, som i högre partier övergår i ett tunt jordtäckte med berg i dagen. Högsta kustlinjen, HK, följer Kroksjön strand. Högre delar ligger ovanför HK och har därmed inte utsatts för svallningsprocesser.

Skogen inom reservatet utgörs till största delen av äldre barrnaturskog som växlar mellan grandominerade respektive talldominerade delar. Mer renodlad tallskog finns främst i bergens syd- och västsluttningar. Granskog återfinns i Blåbärsbergets och Trollbergets nordsluttningar samt uppe på Dyngstomberget. Mindre delar av den skogklädda marken utgörs av sumpskog, bl a väster om Trolltjärnen samt ner mot Kroksjön. Tallöverståndare förekommer glest över hela området. Det finns dock några koncentrationer med äldre tall på 200-250 år, på västra delen av Blåbärsberget, i Dyngstombergets sydsluttning samt längst i norr på Trollberget. Förekomsten av lövträd är begränsad men har sin största koncentration i de södra och östra delarna av Dyngstomberget samt på Trollberget. Utöver glasbjörk finns ett tydligt inslag av vårtbjörk och asp. Sälg, ofta draperad med lunglav, förekommer sporadiskt över hela området.

Skogens karaktär kännetecknas framförallt av den tydliga brandprägel. Beståndsal-
dern är inte påfallande hög, dock finns flera skiktade och hänglavsrika bestånd. Till
följd av äldre genomhuggningar är det generellt sett sparsamt med död ved. Det finns
dock en del granpartier med gott om lågor och i de talldominerade delarna finns bit-

vis allmänt med torrträd. Skogen är varsamt och inte
rationellt brukad det inga
stora skogsbruksingrepp i
modern tid har gjorts med
undantag för de mindre hyg-
gena som finns på några
platser. På Dyngstomberget
finns två små hyggen där
man lämnat flera stora aspar
och vårtbjörkar, vilket gene-
rar ett bra lövuppslag, som
dessvärre är hårt betat.
Brandspår förekommer all-
mänt i hela reservatet, dels i

form av kolade stubbar och kol i marken och dels i form av gamla tallöverståndare
med brandljud som finns glest spridda i alla delar. Den senaste branden i området är
daterad till omkring 1890. Skogsstrukturen är på många håll av barrblandtyp sedan
granskogen vunnit terräng efter brand och huggningar.

Våtmarkerna är relativt små och utgörs huvudsakligen av fattiga kärrmiljöer som till
största delen är tallbevuxna, men det finns partier som domineras av björk respektive
gran. Kring Trolltjärnen samt i "treriksröset", svackan, där de tre bergen möts finns
en öppen starmyr. Det löper ett långsträckt trädbevuxet våtmarksstråk i öst-västlig
riktning som skiljer Trollberget från resten av området. Längs det stråket finns en
gammal körväg.

Följande noteringar av ovanliga och intressanta arter har gjorts i området (hotkatego-
ri anges inom parentes): sidensvans, tjäder, järpe, tofsmes, spillkråka, gråspett, tretå-
ig hackspett (VU), lavskrika (NT), ullticka, doftticka (VU), liten spiklav, skinnlav,
violettgrå tagellav (NT), lunglav (NT).

Inga speciella kulturlämningar har hittats i reservatet, men merparten av skogarna bär
spår av äldre tiders nyttjande av skogsmarken. Det finns allmänt med gamla dimen-
sionsavverkningsstubbar efter avverkningar under 1900-talets början och tidigare.

Större delen av området, förutom den västligaste fjärdedelen utgör riksintresse för
rennäringen, kärnområde för vinterbetesmark för Vapstens sameby.

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 5 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande na-
turtyperna i området samt den skötsel som ska genomföras inom respektive naturtyp

(bilaga 3). För varje skötselområde redovisas ett antal mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarandetillstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, brandpräglad skog, areal 89 ha

Skötselområdet består av talldominerade eller barrblandade skogar på torr till frisk mark (bilaga 3, delområde 1). Skötselområdets skogar ska skötas genom naturvårdsbränning där så är tekniskt möjligt. Skötselområdet är uppdelat i två delområden, 1a och 1b, utifrån skillnad i beståndsålder samt tidsmässig prioritering.

Delområde 1a är det klart största och det fördelar sig på tre separata enheter. Skogen är 100-150 år och växlar från helt talldominerade bestånd med brandskadade tallö-verståndare till mer grandominerade partier, som dock har en tydlig brandprägel.

Delområde 1b utgörs av planterad tallungskog som är cirka 5 m idag (2007). Det finns också ett visst inslag av naturligt insådd vårtbjörk. Både tall och björk är tydligt tuktade av betande älgar.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen brandpräglad naturskog uppgår till 89 ha
- naturvårdsbränning berör hela området minst vart 100:e år
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- brandskadade träd förekommer med minst 20 stammar/ha
- efter brand sker förnygring med minst 1000 tallar och/eller lövträd/ha som når en höjd av minst 5 meter senast 20 år efter branden

Skötselåtgärder

Naturvårdsbränning och/eller åtgärder som efterliknar brand skall utföras inom skötselområdet. En exakt avgränsning för enskilda naturvårdsbränningar tas fram i samband med den detaljplan som görs strax innan bränningen (brandplanen). De utvalda delarna bör brännas med ett för området naturligt intervall, vilket är 50-100 år. Bestånden är som regel oskötta i sen tid och kan därför behöva vissa ingrepp, i form av utglesande huggningar, som gör att de torkar upp tillräckligt för att möjliggöra en bränning. Ovan beskrivna åtgärder kommer att infogas i en övergripande planering för naturvårdsbränning i länets samtliga naturreservat. Det innebär att en prioritering kommer att ske inom tillgängliga resurser, där föreslagna skötselåtgärder kommer att vägas mot liknande åtgärder i andra naturreservat. Någon tidpunkt för genomförande föreskrivs därför inte i skötselplanen. Delområde 1b är prioriterat för bränning inom den närmaste 10-årsperioden. Tallarna är i lämplig dimension för att skapa hartsimpregnerade, långlivade individer med brandljud och dessutom är det en starkt restaurerande åtgärd. Om det bedöms som för svårt, rent tekniskt, att bränna delområdet bör man istället skapa brandljud på mekanisk väg.

3.2 Skötselområde 2, brandpräglad skog som stängslas för lövetablering, areal 6 ha

Delområde 2 utgörs av två relativt färska hyggen som är planterade med tall. På bägge hyggena är ett antal stora aspar respektive vårtbjörkar lämnade. Det finns ett varierande men rikt uppslag av löv i markberedningsfårorna. Både löv- och tallplantorna

är hårt älgbetade. Det är relativt rika växtmiljöer med örter som liljekonvalj, det är också rikligt med kruståtel.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen brandpräglad naturskog, (lövbränna) uppgår till 6 ha
- naturvårdsbränning berör de delar som inte stängslas minst vart 100:e år
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd
- efter stängsling sker föryngring med minst 1000 stammar asp vårtbjörk och sälgha som når en höjd av minst 8 meter inom 25 år

Skötselåtgärder

Hela eller delar av området stängslas med vilthägn. De eventuella delar som inte bedöms praktiskt och ekonomiskt lämpliga att hägnas in ska föras till kategorin naturvårdsbränning, delområde 1.

3.3 Skötselområde 3, skog som lämnas till fri utveckling, areal 13 ha

Skötselområdet består i huvudsak av grandominerade barrblandskogar, ungefär hälften utgörs av sumpskog. Skötselområdets skogar ska lämnas för fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. De arealer skog i skötselområdet som ej utgörs av naturskog i dag ska på sikt och genom frånvaro av mänskliga ingrepp få utvecklas mot ett naturskogsartat bestånd med samma bevarandemål som omgivande skogar.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturskog uppgår till 13 ha.
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

3.4 Skötselområde 4, skog som restaureras och sedan lämnas till fri utveckling, areal 34 ha

Skötselområdet består i huvudsak av grandminerade barrblandskogar. Merparten av området utgörs av frisk mark. Av praktiska skäl ingår en mindre del med tydligt brandpräglad tallskog. Större delen av skötselområdet utgörs redan i dag av olikåldriga och delvis skiktade bestånd men det finns endast sparsamt med död ved. Därför föreskrivs om åtgärder för att påskynda bildningen av död ved. Efter genomförda åtgärder ska skötselområdet lämnas till fri utveckling, vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. De arealer skog i skötselområdet som ej utgörs av naturskog i dag ska på sikt och genom frånvaro av mänskliga ingrepp få utvecklas mot ett naturskogsartat bestånd med samma bevarandemål som omgivande skogar.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen naturskog uppgår till 34 ha.
- volymen död ved uppgår till minst 20 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.

Skötselåtgärder

Under en inledande femårsperiod ska skötselområdet utsättas för *åtgärder som påskyndar bildningen av död ved*. Det ska göras genom att skada och döda ca 20 % eller 200 stammar per hektar på fem stycken hektarstora ytor. Ytorna läggs ut subjektivt inom skötselområdet. Åtgärderna bör koncentreras inom varje yta så att de skapar en luckig variation i beståndet som påminner om naturliga rötbrunnar. Skadan som är tänkt att försvaga trädet och predisponera det för angrepp av rötsvampar och insekter kan t ex göras genom instick med motorsåg, rand- eller ringbarkning. I övrigt skall frånvaro av mänskliga ingrepp råda.

3.5 Skötselområde 5 våtmarker och vatten med fri utveckling, areal 21 ha

Områdets relativt begränsade våtmarksarealer, utgörs huvudsakligen av trädbevuxna kärr, som är hydrologiskt intakta. Endast i anslutning till befintliga skogsbilvägar finns en marginell påverkan. Trolltjärnen samt delar av Kroksjön ingår också i skötselområdet. Alla delar ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen våtmarker och vatten uppgår till 21 ha, varav trädbevuxna våtmarker utgör 8 ha.
- volymen död ved på de trädbevuxna våtmarkerna uppgår till minst 15 % av det totala virkesförrådet levande och döda träd.
- arealen dystrofa sjöar uppgår till 1 ha
- naturliga vattenfluktuationer tillåts råda

- minst 90 procent av området ska ha en ostörd hydrologi

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

4. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Besöksfrekvensen till Dyngstomberget bedöms bli begränsad. Det finns ett par skogsbilvägar som går in i reservatet, vilket gör det relativt lättillgängligt.

4.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Då den förväntade tillströmningen till reservatet bedöms bli begränsad finns inget behov av att anlägga parkeringsplatser. Det finns idag goda möjligheter att parkera längs befintliga skogsbilvägar och vid vändplaner. En informationsskylt med karta över reservatet ska sättas upp vid huvudentrén, se bilaga 4. Ytterligare två reservatsskyltar sätts upp där en skogsbilväg respektive en stig/led skär reservatets gränser.

Mål

- Det ska finnas en tydlig entré till reservatet
- Det ska finnas väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av naturmiljöerna i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta

Skötselåtgärder

- Montering av informationsskyltar.

5. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet.

6. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Fiske får bedrivas av fiskerättsinnehavare. Det finns två avstyckade tomter vid Kroksjöns strand. De skogsbilvägar som leder fram till de bägge tomterna omfattas av nyttjanderättsservitut.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet
Naturvårdsbränning	Skötselområde 1a	2
	Skötselområde 1b	1
Stängsling	Skötselområde 2	1
Åtgärder för bildning av död ved	Skötselområde 4	1
Montering av informationsskyltar	Se bilaga 4	1

9. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske årligen. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden
4. Anläggningar för friluftsliv, karta över infoskyltarnas läge